

Investigation of the Effect of Hot Compression on Microstructure and Mechanical Properties of Mn-25Ni-5Cr Alloy

ARTICLE INFO

Article Type Original Research

Authors

Sangarimotlagh1 Z. MSc, Dinmohammadi1 Z. MSc, Asadbeigi1 M. Bch, Momeni^{1*} A. Phd, Bayat1 O. Phd

How to cite this article

Sangarimotlagh Z, Dinmohammadi Z Asadbeigi M, Momeni A, Bayat O Investigation of the Effect of Hot Compression on Microstructure and Mechanical Properties of Mn-25Ni-Engineering 2696

¹Metallurgical Engineering Department, Hamedan University of Technology, Hamedan, Iran

*Correspondence

Address: Metallurgical Engineering Department, Hamedan University of Technology, Hamedan, Iran. Phone: +98 (81) 38411512 Fax: ammomeni@aut.ac.ir

Article History Received: May 12, 2020 Accepted: October 15, 2020 ePublished: December 8, 2020

ABSTRACT

In this study, the hot-working behavior of Mn-25Ni-5Cr alloy was studied using hot compression tests at the temperatures of 850 °C, 900 °C, 950 °C and 1000 °C and the strain rates of 0.001 s⁻¹, 0.01 s⁻¹, 0.1 s⁻¹ and 1 s⁻¹ to a true strain level of 0.7. The results of flow curves showed that the flow stress decreases with increasing temperature and decreasing strain rate. Regarding the shape of flow curves, peak appearance represents the dynamic recrystallization. The peak stress and strain of flow curves appeared in fewer strains at high temperatures and strain rates. The microstructural evolution is mainly controlled by dynamic recrystallization. The presence of evolving boundaries around the recrystallized grains also indicates the occurrence of continuous dynamic recrystallization during hot working. In closer scrutiny of microstructure and fasciology, using by SEM microscope equipped with EDS detector, in addition to the background phase, second phase consisting of manganese, nickel and chromium was identified. The constants of n, α and β were determined using constitutive, power and exponential equations at 0.3 strain. According to the constitutive equation of the hyperbolic sinus, the amount of activation energy in the strain of 0.3 is 394.6258 kJ/mol.

Keywords Hot Compression, Dynamic Recrystallization, Hyperbolic Sinus, Activation Energy

CITATION LINKS

[1] Mechanical Properties of New Ni-Mn-Based Braze Alloys ... [2] Corrosion of nonferrous metals and their alloys [3] Lehrbuch der anorganischen chemie [4] Tensile Strength of thermomecanically processed Cu-9Ni-6Sn alloys [5] Solidification and Casting [6] Wang N, Wei B. Rapid solidification of undercooled cu-ge peritectic alloy [7] Recrystallization and related annealing phenomena [8] Prediction of dynamic recrystallization kinetics and grain size ... [9] Flow curves, dynamic recrystallization and precipitation in a medium carbon low alloy steel [10] Hot deformation behavior of Al-Zn-Mg-Cu-Zr aluminum alloys during compression ... [11] Hot Deformation and Processing Map in an Mg-Zn-Mn-Y Alloy [12] Microstructure modeling in hot deformation [13] Modeling the microstructural evolution during hot deformation of microalloyed steels [14] Hot compression behavior and deformation microstructure of Mg-6Zn-1Al-0.3Mn magnesium alloy [15] High temperature deformation behavior of Mg-5wt.%Y binary alloy ... [16] Prediction of 42CrMo steel flow stress at high temperature and strain rate [17] Comparative study on constitutive models to predict flow stress ... [18] Hot deformation behavior and processing maps of a high Allow Si transformation-induced plasticity steel ... [19] Hot deformation behavior of AZ40 magnesium alloy at elevated temperatures [20] Hot deformation behavior of AA7085 aluminum alloy during isothermal compression at elevated temperature [21] Determination of critical pressure and impending pressure for manganese evaporation ... [22] A critical review of experimental results and constitutive descriptions for metals and alloys in hot working [23] Thermo-mechanical processing of metallic materials [24] Dynamic softening mechanism in Ti-13V-11Cr-3Al beta Ti alloy during hot compressive deformation [25] Hot deformation behavior and flow stress modeling of annealed AZ61 Mg alloys [26] Current issues in recrystallization: a review [27] The Mn-Ni (manganese-nickel) system [28] Microtexture tracking of sub-boundary evolution during hot deformation of aluminium [29] Kim S. I, Yoo Y. C. Continuous dynamic recrystallization of AISI 430 ferritic stainless steel [30] On the mechanism of hot deformation [31] Worked examples in metalworking

Copyright© 2020, TMU Press, This open-access article is published under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License which permits Share (copy and redistribute the material in any medium or format) and Adapt (remix, transform, and build upon the material) under the Attribution-NonCommercial terms.

بررسی تاثیر فشار گرم بر ریز ساختار و خواص مکانیکی آلیاژ Mn-25Ni-5Cr

زهرا سنگری مطلق MSc

کارشناسیارشد، گروه مهندسی مواد و متالورژی، دانشگاه صنعتی همدان، همدان، ایران

زهرا دین محمدی MSc

کارشناسیارشد، گروه مهندسی مواد و متالورژی، دانشگاه صنعتی همدان، همدان، ایران

مهناز اسد بیگی Bch

کارشناسی، گروه مهندسی مواد و متالورژی، دانشگاه صنعتی همدان، همدان، ایران

امير مومني* Phd

دانشیار، گروه مهندسی مواد و متالورژی، دانشگاه صنعتی همدان، همدان، ایران **امید بیات Phd**

استادیار، گروه مهندسی مواد و متالورژی، دانشگاه صنعتی همدان، همدان، ایران

چکیدہ

در این تحقیق رفتار تغییر شکل گرم آلیاژ Mn-25Ni-5Cr توسط آزمایشهای فشارگرم در دماهای ۸۵۰، ۹۰۰، ۹۵۰ و ۱۰۰۰ درجه سانتیگراد و با نرخ کرنشهای ۰/۰۰، ۰/۰۱، ۱/۰ و ۱ بر ثانیه مورد بررسی قرار گرفت. نتایج حاصل از نمودارهای تنش- کرنش حقیقی نشان داد که با افزایش دما و کاهش سرعت کرنش، سطح تنش سیلان کاهش مییابد و از طرفی ظهور یک پیک تنشی در منحنی سیلان را میتوان به آغاز تبلور مجدد دینامیکی نسبت داد که گویای وسعت قابل توجه تبلور مجدد دینامیکی در آلیاژ مورد تحقیق میباشد. همچنین در دماهای بالا و سرعت کرنشهای کم، نقطه متناظر با تنش حداکثر در کرنشهای کمتری ظاهر شد. بررسیهای ریز ساختاری توسط میکروسکوپ نوری نشان داد که تبلور مجدد دینامیکی، مکانیزم غالب در تحولات ریزساختاری آلیاژ مورد تحقیق است. وجود مرزهای نیمه تمام در حوالی دانههای ریز تبلور مجدد نیز گویای بروز تبلور مجدد دینامیکی پیوسته در حین کارگرم آلیاژ است. در بررسیهای دقیقتر ریزساختار و فازشناسی، به کمک میکروسکوپ الکترونی روبشی (SEM) و آنالیز طيفسنجى پرتو ايكس (EDS)، علاوه بر فاز زمينه، فاز دوم محلول جامد متشکل از منگنز، نیکل و کروم شناسایی شد. به کمک معادلات بنیادین توانی و نمایی ثوابت ماده ان، الفا و بتا (n م و β) در کرنش ۰/۳ تعیین شدند. همچنین تاثیر دما و نرخ کرنش بر سطح تنش سیلان آلیاژ توسط معادله بنیادین سینوس هایپربولیک بررسی و انرژی فعالسازی ۳۹۴/۶۲۵۸ کیلو ژول بر مول تعیین شد.

کلیدواژهها: فشار گرم، رفتار سیلانی، تبلور مجدد دینامیکی، سینوس هایپربولیک، انرژی فعالسازی

> تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۲/۲۳ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۷/۲۴ *نویسنده مسئول: ammomeni@aut.ac.ir

۱– مقدمه

هر ساله مواد جدیدی با خواص متفاوت توسعه پیدا میکنند. این تغییرات معمولاً با تغییر در ترکیب شیمیایی مواد قبلی و یا تغییر در خواص فیزیکی آنها ایجاد میشوند. عمده این تغییرات در محدوده آلیاژهای غیرآهنی به آلیاژهای آلومینیوم، مس،

تیتانیوم، نیکل، کبالت و منیزیوم اختصاص داشته است. در این میان، منگنز بیشتر به عنوان عنصر آلیاژی در آلیاژهای آهنی و غیرآهنی مطرح شده و اطلاعات بسیار محدودی در خصوص عملیات حرارتی و شکلدهی آلیاژهای پایه منگنز منتشر شده است. از جمله آلیاژهای مهم منگنز، آلیاژهای منگنز-نیکل هستند که به عنوان فویل برای لحیم کاری سخت سوپرآلیاژهای پایه نیکل و یا فولاد های زنگ نزن مورد استفاده قرار میگیرند^[1]. البته لازم به ذکر است که آلیاژ دوتایی منگنز- نیکل در اتمسفر محیط و یا در محیطهای آبی تمایل زیادی به خوردگی دارد. به همین دلیل و برای جلوگیری از خوردگی، مقدار کمی فلز کروم به این آلیاژها افزوده می شود[2]. در خلال عملیات لحیم کاری سخت در دماهای بالا، منگنز که فشار بخار بالایی دارد به صورت بخار درآمده و از سیستم خارج میشود. در این شرایط نیکل و کروم در ساختار سوپرآلیاژ یا فولاهای زنگنزن زمینه نفوذ کرده و اتصال بین قطعات حاصل می شود ^[3,4]. برای انجام عملیات لحیم کاری سخت از فویلهای نازک فلز پرکننده، مثلاً آلیاژ Mn-25Ni-5Cr استفاده می شود. با توجه به اینکه تولید فویل نازک از این آلیاژها نیازمند مراحل متعدد نورد گرم و سرد است لذا بررسی رفتار شکل پذیری، تحولات ساختاری و نیروهای مورد نیاز برای عملیات نورد گرم و سرد بسیار حائز اهمیت است.

عوامل مختلفی موجب ناهمگنی ریزساختاری و ترکیب شیمیایی در آلیاژهای تهیه شده به روش ریختهگری میشود. مهمترین عامل، جدایش دندریتی (Dendritic) در حین انجماد و ریختهگری است. انجماد دندریتی یدیدهای متداول در بسیاری از سیستمهای آلیاژی است. در این حالت علاوه بر زیرتبرید حرارتی که در واقع نیروی محرکهی انجماد است، نوعی زیرتبرید ساختاری به وجود میآید که باعث انجماد جامد با ترکیبهای متفاوت از مذاب می شود^[5, 6]. حذف ناهمگنیهای ریزساختاری و ترکیبی به وجود آمده در حین ریختهگری از جمله ناهمگنیهای حاصل از انجماد دندریتی، مهمترین هدف فرآیند همگن سازی است ولی مطالعات نشان میدهد حذف این جدایشها تنها با بهره برداری از عملیات حرارتی به راحتی امکانیذیر نیست. برای همگنسازی آلیاژهای مختلف از عملیات حرارتی طولانی مدت در دماهای بسیار بالا استفاده می شود. دمای مورد نظر برای عملیات حرارتی بستگی به شرایط فازی آلیاژ دارد و اغلب در منطقهی محلول جامد قبل از تشکیل فاز مذاب انجام میشود. به عنوان جایگزینی برای عملیات حرارتی با زمان طولانی که بسیار هزینه بردار است، اعمال تغییر شکل گرم همراه با تبلور مجدد نیز راهکاری برای حذف ناهمگنیهای به وجود آمده در حین ریختهگری است^[6].

تبلورمجدد دینامیکی (DRX) و استاتیکی (SRX) در حین و بعد از کار گرم از جمله تحولات ریزساختاری مهمی هستند که جدای از تاثیر در حذف عیوب ریخته گری، در کاهش نیرو و تنش در خلال شکلدهی هم بسیار موثرند^[7]. تحقیقات زیادی در خصوص تاثیر

پارامترهای فرایند شکلدهی گرم بر شرایط وقوع تبلورمجدد دینامیکی در فولادها^[9,8] و آلیاژهای غیرآهنی^[10,11] انجام شده است. بخشی از این تحقیقات نشان دادهاند که تبلورمجدد دینامیکی میتواند با مکانیزمهای مختلفی وقوع یابد و اندازه دانه به عنوان یک پارامتر مهم ریزساختاری تا حدود زیادی به چگونگی وقوع تبلورمجدد دینامیکی بستگی دارد^[11, 12, 18, 7]. وسعت و مکانیزم وقوع تبلورمجدد دینامیکی در یک فلز تا حدود زیادی به ذات و ترکیب شیمیایی آن و به خصوص انرژی نقص در چیدن (SFE) بستگی دارد.

لازم به ذکر است که هرگاه آلیاژ جدیدی مد نظر باشد باید بتوان به کمک اصول موجود، رفتار ریزساختاری و مکانیکی آن را در شرایط کارگرم تحلیل نمود. در زمان اجرای عملیات شکل دهی کار گرم، تغییرات ریز ساختاری به متغیرهای مهم شکلدهی (شامل دما، نرخ کرنش و کرنش) بستگی دارد. به طور کلی، این تغییرات در آلیاژهای غیر آهنی با افزایش دما در کرنش و نرخ کرنش ثابت وقوع و وسعت فرآیند ترمیم افزایش مییابد. همچنین با افزایش نرخ کرنش در کرنش و دمای ثابت، وقوع و وسعت فرآیند ترمیم کاهش مییابد^[14,15].

رابطه سینوس هایپربولیک شناخته شدهترین معادلهای است که برای ایجاد ارتباط تنش سیلان و متغیرهای تغییر شکل یعنی دما و نرخ کرنش مورد استفاده قرار میگیرد^[16]. این رابطه برای سیستمهای آلیاژی شامل: Fe-Cr-Ni ^[17] [Y]، il-Ia ^[18]، منیزیم میتمهای آلیاژی شامل: AA785 ^[02] و برخی آلیاژهای دیگر به منظور پیش بینی رفتار کار گرم و تعمیم نتایج آزمایشگاهی برای طراحی شرایط عملیات تغییر شکل صنعتی، تعیین شده است. بر این اساس هدف از این پژوهش با توجه به جدید بودن آلیاژ -Mn-25Ni Scr بررسی رفتار سیلانی و تحولات ریزساختاری این آلیاژ در حین تغییر شکل گرم می باشد. در این تحقیق تلاش شده است تا با تغییر پارامترهای فرآیند تغییر شکل گرم، یعنی دما و نرخ کرنش، آزمایش هایی با شرایط مختلف انجام شود تا با بررسیهای ریزساختاری، مکانیکی و بنیادین بتوان تحلیل دقیقی از رفتار ریزساختاری، مکانیکی و بنیادین بتوان تحلیل دقیقی از رفتار

۲_ مواد و روش تحقیق

شمش آلیاژ مورد تحقیق از مواد اولیه با خلوص بالاتر از ۹۹ درصد به روش ریختهگری و در کوره ذوب القایی تحت خلاء تهیه شد^[21]. پس از تولید شمشهای آلیاژی، کنترل کیفی روی آنها انجام شد. برای آنالیز عنصری از شمشهای تولیدی، به دلیل احتمال ایجاد جدایشهای ماکروسکوپی در شرایط ریختگی، آنالیز طیفسنجی انرژی پرتو ایکس در دو جهت طول و عرض انجام شد. آزمایشها حداقل سه بار برای هر منطقه از شمش تکرار شدتا از دقت نتایج بدست آمده اطمینان حاصل شود. نتایج آنالیز طیفسنجی انرژی پرتو ایکس در شکل ۱ آورده شده است.

شکل ۱) آنالیز EDS از شمش تولید شده در جهت طول شمش

برای تعیین عناصر جزئی ناخالص از آنالیز طیفسنجی جذب اتمی (ASS) استفاده شد که در جدول ۱ ارائه شده است. در تهیه نمونه برای این آزمون برادهبرداری از نقاط مختلف شمش انجام شد و آزمونها برای حصول اطمینان از تکرارپذیری ۳ بار تکرار گردید. این عوامل منجر به تولید شمشی با ترکیب مناسب شده است. ترکیب شیمیایی آلیاژ مورد بررسی در جدول ۲ آورده شده است.

جدول ۱) تعیین عناصر جزئی ناخالص (درصد وزنی) از آنالیز طیفسنجی جذب اتمی

%Fe	%Si	عنصر				
+/+Y	+/۲	میزان تعیین شده در شمش ریختگی				
	درصد وزنی)	عدول ۲) ترکیب شیمیایی الیاژ مورد تحقیق (۱				

r	Ni	Si	Fe	Mn
۸۵	4610	۰/۲	•/•٢	Rem.

همچنین جهت تعیین دمای ذوب آلیاژ و در نهایت محدوده دمایی فعال شدن تبلور مجدد (بیشتر از نصف دمای ذوب) آنالیز حرارتی افتراقی (DTA) با نرخ حرارت دهی ۱۰ درجه سانتیگراد بر دقیقه انجام شد. نمودار حاصل در شکل ۲ ارائه شده و نشان میدهد که دمای ذوب این آلیاژ در بازه دمایی ۱۱۰۰–۱۰۷۵ درجه سانتیگراد میباشد. بنابراین محدوده دمایی فعال شدن تبلور مجدد بیشتر از نصف دمای ذوب مطلق (۴۰۷ درجه سانتیگراد) میباشد. لذا دمای آزمایش فشار گرم باید بیشتر از این مقدار باشد.

شکل ۲) نمودار آنالیز حرارتی افتراقی از شمش تولید شده با نرخ حرات دهی ۱۰ درجه سانتیگراد بر دقیقه

۴/

جهت بررسی رفتار کارگرم و تحولات ریزساختاری این آلیاژ، نمونه– های استوانهای با ارتفاع ۱۲ میلیمتر و قطر ۸ میلیمتر طبق استاندارد ASTM E209 از شمش ریخته گری تهیه شدند. آزمایش فشار گرم توسط یک ماشین کشش/ فشار Zwick/Roel 250 در دماهای ۸۵۰، ۹۰۰، ۹۵۰ و ۱۰۰۰ درجه سانتیگراد و با نرخ کرنشهای ۰/۰۰، ۰/۰۱، ۱/۰ و ۱ بر ثانیه تا رسیدن به کرنش حقیقی ۰/۷ انجام شد. لازم به ذکر است که جهت کاهش اصطکاک و چسبندگی بین فکها و نمونه، از ورقههای نازک میکا و گرافیت استفاده شد. برای ایجاد همدمایی لازم، نمونهها قبل از اعمال بار ۱۵ دقیقه در دمای آزمایش نگهداری شدند. در انتهای آزمایش و به محض باربرداری، نمونهها سريعاً در آب كوئنچ (Quinch) شدند تا از تغييرات ساختاری بعدی تا حد امکان جلوگیری شود. جهت بررسیهای ریزساختاری نمونهها، پس از انجام آزمایش فشار گرم به موازات محور اعمال فشار –برش داده شدند. سطوح حاصل با روش های استاندارد متالوگرافی آماده سازی شدند. بعد از آماده سازی سطوح و در محلول متشکل از اسید نیتریک (۱ میلیلیتر)، هیدروکلرید اسید (۵ میلیلیتر) و متانول (۱۰ میلی لیتر) جهت نمایان شدن ریز ساختار به مدت ۲۰ الی ۲۵ ثانیه، اچ (Etch) شدند. مشاهدات ریزساختاری به کمک دستگاه میکروسکوپ الکترونی (OM) انجام شد. تعدادی از نمونهها نیز به کمک دستگاه میکروسکوپ نوری و الكترونى روبشى نشر ميدانى (FE-SEM) و آناليز طيفسنجى انرژی پرتو ایکس مورد مطالعات دقیقتر ساختاری قرار گرفتند. همچنین برای تعیین اندازه دانه تصاویر حاصل، نرمافزار آنالیز ریزساختاری (MIP) مورد استفاده قرار گرفت.

۳- نتایج و بحث

۳–۱– بررسی منحنیهای تنش و کرنش

شکل ۳ نشان دهنده منحنیهای تنش–کرنش حقیقی آلیاژ تحت آزمایش فشار گرم است. منحنیها بیانگر افزایش سطح تنش تا ظهور یک پیک تنشی و نزول بعدی هستند. بر این اساس، رفتار قطعه بعد از تسلیم و تا رسیدن به تنش پیک، بیشتر تحت کنترل کارسختی است. هرچند در این محدوده، با فعال شدن تدریجی بازیابی دینامیکی (DRV)، سرعت افزایش تنش به تدریج کمتر میشود. با وجود کاهش نرخ کارسختی در کرنشهای بالاتر از ۱/۱ که در تمامی نمودارهای شکل ۳ مشاهده میشود، اما روند افزایشی تنش تا رسیدن به نقطه تنش پیک، گویای ناتوانی فعال شدن تدریجی بازیابی دینامیکی در حذف کامل اثرات کارسختی انقرامان است^[27,7]. این وضعیت باعث افزایش تدریجی در تنش تا آغاز تبلورمجدد دینامیکی در نقطه پیک میشود. تبلورمجدد با نیروی محرکه حذف عیوب و کاهش انرژی درونی ماده، سبب افت قابل توجه استحکام میشود.

شکل ۳) منحنی های تنش–کرنش حقیقی حاصل از آزمایش فشار گرم در نرخ کرنشهای متفاوت و دمای: (الف) ۸۵۰درجه سانتیگراد، (ب) ۹۰۰سانتیگراد، (ج) ۹۵۰ سانتیگراد و (د) ۱۰۰۰سانتیگراد

منحنیهای تنش-کرنش در شکل ۳ نشان میدهند که سطح تنش سیلان در آلیاژ مورد بررسی به شدت به نرخ کرنش و دما بستگی دارد. از آنجایی که این فرآیندهای ترمیم با دما و زمان فعال می شوند، لذا با افزایش دما و کاهش نرخ کرنش (زمان طولانی تغییر شکل)، فرآیندهای ترمیم تقویت شده و سطح تنش سیلان کاهش مییابد. همانطور که مشاهده می شود، در دمای ثابت با افزایش نرخ کرنش، تنش سیلان فلز روند افزایش را طی میکند. در این خصوص دو توجیه قابل طرح است. اول اینکه با افزایش سرعت کرنش، زمان تغییر شکل کوتاهتر و فرصت برای وقوع فرایندهای ترمیم فعال شدن تدریجی بازیابی دینامیکی و تبلور مجدد دینامیکی کمتر می شود. دوم اینکه با افزایش سرعت کرنش، سرعت بازتوليد نابجايىهاى حذف شده توسط فرايندهاى ترميم هم بیشتر شده و این امر به خودی خود باعث ظهور و نمود کارسختی بیشتر در ماده میگردد^[7]. همچنین در یک نرخ کرنش معین و ثابت، با افزایش دما سطح تنش سیلان کاهش پیدا میکند؛ که این نشان از تسریع در پدیدههای فعال شدن تدریجی بازیابی دینامیکی و تبلورمجدد دینامیکی میباشد. حذف و تجدید آرایش نابجاییها میکرومکانیزمهای غالب در فعال شدن تدریجی بازیابی دینامیکی هستند که هردو با افزایش دما ترغیب میشوند^[7]. از سوی دیگر، فرایند جوانهزنی دانههای جدید در تبلورمجدد دینامیکی که با حرکت مرزدانهها همراه است در دماهای بالا تسريع و ترغيب مى شود^[7, 23].

در آلیاژهای مختلف، ثابت شده است که ظهور یک پیک تنشی در منحنی سیلان را میتوان به آغاز تبلورمجدد دینامیکی نسبت داد^[7, 24-26]. وجود نقطه تنشی حداکثر در اغلب شرایط دما و نرخ کرنش هم خود گویای وسعت قابل توجه تبلورمجدد دینامیکی در آلیاژ مورد تحقیق میباشد.

۳–۲– بررسی تحولات ریز ساختاری

به منظور بررسی دقیق تر ریزساختار و فازشناسی، نمونه تغییر شکل یافته در دمای ۹۰۰ درجه سانتیگراد و سرعت کرنش ۰/۱ بر ثانیه توسط میکروسکوپ الکترونی روبشی و آنالیز طیفسنجی انرژی یرتو ایکسبررسی شد که نتایج آن در شکل (۴) ارائه شده است. همانطور که مشاهده می شود وجود دانه های هم محور، گویای بروز تبلورمجدد دینامیکی در شرایط کارگرم است. هرچند، مرزهای نیمه تمامی به طور واضح در ساختار رویت می شوند که بر پیوسته بودن مکانیزم تبلورمجدد دینامیکی تاکید میکنند. نکته دیگری که در تصویر شکل ۴-الف مشاهده می شود، وجود فاز دوم است که به صورت وسیع و یا کشیده شده در راستای تغییرشکل مشاهده میشوند. نتیجه آنالیز شیمیایی طیفسنجی انرژی پرتو ایکس، از نقطه نشان داده شده در شکل ۴-الف میباشد که در شکل ۴-ب ارائه شده است و نشان میدهد که این فاز دوم محلول جامد میباشد (دیاگرام فازی دوتایی [7]Mn-Ni و با توجه به ریزساختارهایی که در ادامه ارائه شده است، در محدوده کار گرم تا دمای ۱۰۰۰ درجه سانتیگراد هم پایدار میباشند. با توجه به شکل ۴–الف، هرجایی که فاز دوم در مرز دانه قرار گرفته است از حرکت و مشارکت مرز در تبلورمجدد دینامیکی ممانعت کرده است. تقابل حرکت مرز و مهار فاز دوم در شکل ۴-الف توسط فلش (به رنگ قرمز) نشان داده شده است.

شکل ۴) (الف) تصویر میکروسکوپ الکترونی روبشی از نمونه تغییرشکل یافته در دمای ۹۰۰ درجه سانتیگراد و سرعت کرنش ۲/۱ بر ثانیه و (ب) آنالیز طیفسنجی انرژی پرتو ایکس از نقطه نشان داده شده روی ذره فاز دوم در شکل (الف)

بررسی تاثیر فشار گرم بر ریز ساختار و خواص مکانیکی آلیاژ ...

شکل ۵ ریزساختار نمونههای تغییرشکل یافته در نرخ کرنش ۰/۱ بر ثانیه و دماهای مختلف را نشان میدهد. بر خلاف انتظار با افزایش دما، میانگین اندازه دانه کاهش یافته است. میانگین اندازه دانه در هر ریزساختار توسط نرمافزار آنالیز ریزساختاری، محاسبه گردید. میانگین اندازه دانه در ریزساختارهای شکل ۵-الف، ب، ج و د به ترتيب ۱۱۲/۳۶، ۶۸/۸۲، ۴۱/۶۹ و ۳۷/۴۲ میکرومتر تعیین شد. میانگین اندازه دانه در فلزات کار گرم شده به طور کلی توسط دو یدیدهی رشد دانه و تبلورمجدد دینامیکی، کنترل میشود. هر دو یدیده با افزایش دمای تغییر شکل افزایش ترغیب میشوند. از این رو، اندازه دانه به دست آمده از فرایندی که دارای برتری است پیروی میکند. مشاهدات فعلی نشان میدهد که در ماده مورد مطالعه تبلورمجدد دینامیکی بر رشد دانه غلبه میکند و باعث ریز دانه شدن می شود. در مواد دو فازی مانند -Mn 25Ni-5Cr، اثر ذرات فاز دوم بر روی اندازه دانه زمینه نیز باید در نظر گرفته شود. به طور کلی، ذرات فاز دوم، مرز دانههای زمینه را قفل کرده و رشد دانه را محدود میکنند. از این رو، مواد دو فازی اغلب بعد از کار گرم، اندازه دانه ریزتری ایجاد میکنند^[7]. شکل ۵ به وضوح نشان میدهد که با افزایش دما، کسر حجمی ذرات فاز دوم افزایش مییابد. افزایش تعداد ذرات فاز دوم برای کنترل بهتر رشد دانه بعد از تبلورمجدد دینامیکی کمک میکند. بنابراین، ریزدانگی در دمای بالا، یعنی ۹۵۰ و ۱۰۰۰ درجه سانتیگراد(شکل ۵-ج و ۵-د) را میتوان به همکاری بین تبلورمجدد دینامیکی ترغیب شده و رشد دانه سرکوب شده توسط ذرات فاز دوم نسبت داد.

نکته مهم دیگری که در شکل ۵ مشاهده می شود وجود مرزهای ناتمام است که میتواند سندی بر وقوع مکانیزم تبلور مجدد پیوسته (CDRX) در آلیاژ مورد تحقیق باشد. این فرایند در شرایطی وقوع مىيابد كه بازيابى منجر به تشكيل ريزساختار توسعه يافته شده است. براساس تحقیقات گذشته، توسعه تدریجی ریزمرزها با مکانیزمهای رشد ریزدانه یا چرخش و یکی شدن، باعث افزایش ییوسته انحراف کریستالی در راستای ریزمرزها می شود^[25, 28]. این عامل می تواند به نوعی تبلور مجدد پیوسته با بازیابی منجر شود، هنگامی که انحراف کریستالی در ریزمرزها از ۱۵ درجه عبور می کند. براین اساس، مرزهای نیمه تمام، بخشهای بزرگ زاویه مرزهای ریزدانهای را نشان میدهند که سایر بخشهای آنها هنوز به انحراف كريستالي ١۵ درجه نرسيدهاند^[29]. با توجه به اينكه انرژي مرزها با زاویه انحراف کریستالی آنها متناسب است، مرزهای با انحراف کمتر از ۱۵ درجه اغلب کم انرژیتر از آن هستند که توسط محلول اچ خورده و آشکار شوند. در مقابل، بخشهای قابل رویت مرزهایی هستند که کاملاً بزرگ زاویه شده و انرژی بالاتر امکان رویت آنها را فراهم کرده است.

شکل ۵) تصاویر ریزساختاری نمونه ها پس از آزمون فشار گرم تحت نرخ کرنش ۱/ برثانیه در دماهای: (الف) ۸۵۰ درجه سانتیگراد، (ب) ۹۰۰درجه سانتیگراد، (ج) ۹۵۰ سانتیگراد و (د) ۱۰۰۰ سانتیگراد

اثر سرعت کرنش بر ریزساختار نمونه های تغییر شکل یافته گرم در شکل ٦ نشان داده شده است. همانطور که مشاهده شد ، میانگین اندازه دانه با افزایش سرعت کرنش کاهش مییابد. میانگین اندازه دانه در ریزساختارهای شکل ۲–الف، ب ج و د به ترتیب ۱۰۸/۷٤، ۹۸/٤۲، ۱۸/۸۲ و ۵۷/۰٦ میکرومتر تعیین شد. تشکیل و حفظ دانههای تبلورمجدد یافته ریز در سرعت کرنش های بالا به کاهش پدیده رشد دانه نسبت داده می شود^[7]. دو عامل در این میان بر افت سرعت رشد داده پس از تبلورمجدد اثرگذار هستند. عامل اول تولید سریع نابجاییهای جدید پشت مرزهای در حال حرکت است که میل دانه تبلورمجدد را برای توسعه به سمت نواحی کرنش یافته پیش رو کاهش میدهد^[7, 25]. لازم به ذکر است که نیرو محرکه مهاجرت مرزدانه تبلورمجدد یافته و رشد ناشی از آن زدودن نابجاییهای مازاد در زمینه پیش رو است. در شرایط سرعت کرنش بالا، یس از تشکیل دانه تبلورمجدد و آغاز مهاجرت مرزهای آن نابجاییهای جدید به سرعت در داخل دانه در حال تبلور و یشت مرز در حال مهاجرت تشکیل میشوند. کاهش اختلاف دانسیته نابجایی در یشت و جلوی مرز در حال حرکت باعث افت تمایل به حرکت و در نتیجه تضعیف سرعت رشد دانه می شود. عامل دوم کاهش زمان تغییر شکل با افزایش نرخ کرنش است که طبیعتاً منجر به افت میزان رشد دانه و حصول ساختار ریزدانهتر می شود ^[7]

شکل ۶) تصاویر ریزساختاری نمونه ها پس از آزمون فشار گرم در دمای **°** ۹۵۰ و تحت نرخ کرنش های: (الف) ۲۰۰۱ s⁻¹ ، (ب) ۲۰۱ s⁻¹ ، (ج) ۲۰۱ و (د) ۲۰۱ .

ماهنامه علمی مهندسی مکانیک مدرس

۳-۳- بررسی معادلات بنیادین

به منظور شبیهسازی عددی و کامپیوتری و مدلسازی ریاضی فرآیندهای شکلدهی گرم و مکانیزمهای ترمیمی که در طول آن وقوع مییابند، شرح ارتباط جبری بین تنش سیلان با پارامترهای دما، تنش و نرخ کرنش الزامی است. این ارتباط جبری اغلب در قالب یک سری روابط به نام معادلات بنیادین بیان میشود. تا به حال معادلات بنیادین مختلفی برای تدوین رابطه بین تنش سیلان، دما و سرعت کرنش ارائه شدهاند که مهمترین آنها روابط توانی، نمایی و سینوس هایپربولیک هستند [۱۴]. در عملیات شکل دهی گرم، معمولاً اثر دو عامل دما و نرخ کرنش در قالب پارامتر زنر– هولمان به صورت رابطه زیر توصیف میشود[۳۰–۳۱]:

$$Z = \dot{\varepsilon} \exp\left(\frac{Q_{def}}{RT}\right) \tag{1}$$

در این رابطه، Z پارامتر زنر- هولومان، غ نرخ کرنش، Q_{def} انرژی فعالسازی ظاهری برای تغییر شکل گرم، R ثابت جهانی گازها (که برابر است با ۸/۳۱۴ ژول بر مول) و T دما برحسب کلوین هستند. روابط توانی، نمایی و سینوس هایپربولیک نیز به صورت زیر میباشند [۱۴]:

$$Z = \dot{\epsilon} \exp\left(\frac{Q_{def}}{RT}\right) = A[\sinh(\alpha\sigma)]^n \tag{Y}$$

$$Z = \dot{\epsilon} \exp\left(\frac{Q_{\text{def}}}{RT}\right) = A' \sigma^{n'} \tag{42}$$

$$Z = \dot{\epsilon} \exp\left(\frac{Q_{\text{def}}}{R^{\text{T}}}\right) = A'' \exp\left(\beta\sigma\right) \tag{F}$$

در روابط فوق، A، ،n، ،۵، ٬۵، ۳، β و β ثوابت تجربی وابسته به ماده هستند. با لگاریتم گیری از سه رابطه بالا به ترتیب روابط زیر حاصل میشوند:

$$\ln(\sinh(\alpha\sigma)) = \frac{1}{n}\ln(\dot{\varepsilon}) + \frac{1}{n}\left(\frac{Q_{def}}{RT}\right) - \frac{1}{n}\ln(A) \tag{(\Delta)}$$

$$\ln\sigma = \frac{1}{n'}\ln(\dot{\varepsilon}) + \frac{1}{n'}\left(\frac{Q_{def}}{RT}\right) - \frac{1}{n'}\ln(A') \tag{9}$$

$$\sigma = \frac{1}{\beta} \ln(\dot{\varepsilon}) + \frac{1}{\beta} \left(\frac{Q_{def}}{RT} \right) - \frac{1}{\beta} \ln(A^{\prime\prime}) \tag{Y}$$

براساس روابط ۶ و ۷، میتوان با رسم منحنیهای (έ) ln (σ) – ln (ε) و (β) σ – ln (ε) و تعیین شیب آنها، به ترتیب مقادیر'n و β را تعیین کرد. سپس مقدار ضریب تنش در رابطه ۵، یعنی α به کمک مقادیر 'nو β و از رابطه زیر محاسبه میشود:

(人)

$$=\frac{\beta}{n}$$

با توجه به دادههای آزمون فشار آلیاژ مورد بررسی منحنی – (π) ا (٤) اا در دماهای مختلف در شکل ۲–(الف) رسم شده است. بنابراین، با توجه به رابطه ۲، مقدار ا از محاسبه میانگین معکوس شیب نمودارها، مثلاً در کرنش نمونه ۵/۰، ۵/۹۰ تعیین میشود. در شکل ۲–(ب) نمودارهای (٤) ا – σ در دماهای مختلف رسم شده اند. با محاسبه میانگین معکوس شیب نمودارها مقدار β، شده اند. با محاسبه میانگین معکوس شیب نمودارها مقدار ۵ آلیاژ مورد تحقیق برابر با ۲۰/۱۵۷۹ تعیین میشود. در شکل ۲–(د) نمودارهای (۵۳) – ای درابطه ۸ مقدار ۵ برای مختلف تغییر شکل رسم شده اند. با توجه به معادله ۵ میانگین مختلف تغییر شکل رسم شده اند. با توجه به معادله ۵ میانگین شیب نمودارها مقدار n در رابطه بنیادین سینوس

DOR: 20.1001.1.10275940.1399.20.12.16.9

شکل Y) نمودارهای مربوط به بسط روابط بنیادین آلیاژ Mn-25Ni-5Cr. (الف) منحنیهای $Ln\sigma - Ln$ در نرخ کرنش ثابت و دماهای مختلف تغییرشکل براساس رابطه ۶، (ب) نمودارهای $\sigma - Ln$ در نرخ کرنش ثابت و دماهای مختلف تغییرشکل براساس رابطه ۲، (ج) نمودار و دماهای مختلف تغییرشکل براساس رابطه ۲، (ج) نمودارهای $Ln sinh(\alpha\sigma) - \frac{1}{r}$ در نرخ کرنش ثابت و دماهای مختلف تغییرشکل و (ه) نمودار Ln $2nh(\alpha\sigma)$ در دما و نرخ کرنشهای مختلف بر اساس روابط ۲ و ۵

هایپربولیک رابطه ۲ را ارائه خواهد کرد. متوسط شیب نمودارها در شکل ۲–(د) مقدار n را ۳/۷۷۸۱ تعیین میکند. با داشتن مقدار α، انرژی فعالسازی ظاهری تغییرشکل که معیاری از مقاومت به تغییرشکل ماده را ارائه میکند، با مشتقگیری از رابطه ۲ و به صورت زیر تعیین میشود:

$$Q = Rn \frac{d(\ln \sinh (a\sigma))}{d(\frac{1}{T})} \tag{9}$$

نمودار تغییرات سینوس هایپربولیک تنش در برابر معکوس دما برای سرعت کرنش های مختلف در شکل ۲–(ج) رسم شده است. حاصل ضرب متوسط شیب خطوط در شکل ۲–(ج) و مقادیر محاسبه شده R و n مطابق رابطه ۹ مقدار انرژی فعال سازی این آلیاژ را ۳۹۴/۶۲۵۸ کیلوژول بر مول به دست میدهد. آخرین ثابت در معادله (۲) A میباشد که مقدار آن با رسم نمودار – (Z)اn (sinh($\alpha\sigma$)) مطابق شکل ۲–(ه) و محاسبه عرض از مبدا برابر با م^۱۰۰ ×۱۰×۵/۵ تعیین می شود.

در نهایت بر مبنای محاسبات انجام شده برای تعیین ثوابت ماده و جایگذاری ثوابت حاصل و مقدار انرژی فعالسازی در رابطه ۲، رابطه بنیادین آلیاژ مورد بررسی در کرنش ۰/۳ به صورت زیر خلاصه

بررسی تاثیر فشار گرم بر ریز ساختار و خواص مکانیکی آلیاژ ...

میشود. از این رابطه با تعمیم نتایج آزمایشگاهی به صنعتی می-توان در طراحی شرایط عملیات تغییر شکل و تخمین سطح تنش سیلان در هر دما و نرخ کرنش مطلوب استفاده نمود:

 $Z = \dot{\varepsilon} \exp\left(\frac{394.6258}{RT}\right) = 3.50512 \times 10^{15} [\sinh(0.015797 \,\alpha)]^{3.7781} \qquad (1\cdot)$

۴– نتایج

در این پژوهش به منظور بررسی رفتار تغییر شکل گرم آلیاژ ریختگی Mn-25Ni-5Cr آزمایش های فشار گرم در محدوده دمایی ۸۵۰–۱۰۰۰ درجه سانتیگراد و نرخ کرنش ۰/۱–۰/۰۰ بر ثانیه انجام شدند. مهمترین نتایج حاصل از این تحقیق به شرح زیر میباشد: ۱– نمودارهای سیلان به طور واضح وابستگی تنش سیلان با کاهش و نرخ کرنش را نشان دادند. به طوری که تنش سیلان با کاهش دما و افزایش نرخ کرنش افزایش یافت.

۲- بررسیهای ریزساختاری نشان دادند که تبلورمجدد دینامیکی مهمترین پدیده ریزساختاری در آلیاژ مورد تحقیق است. شواهدی نظیر مرزهای نیمه تمام در تصاویر میکروسکوپ نوری و میکروسکوپ الکترونی روبشی گویای مکانیزم تبلورمجدد پیوسته در ماده بودند.

۳- در تمام محدوده دمایی کار گرم ذرات فاز دوم محلول جامد در ساختار مشاهده شد.

۴- با افزایش دمای کارگرم میانگین اندازه دانه های تبلور مجدد در ماده به دلیل اثر پین شدن مرز دانه توسط فاز ثانویه، کاهش یافت. همچنین با افزایش نرخ کرنش میانگین اندازه دانههای تبلور مجدد در ماده کاهش یافت.

۵- به کمک روابط بنیادین توانی، نمایی و سینوس هایپربولیک، ثوابت ماده در کرنش ۰/۳ تعیین شدند. در نهایت رابطه بنیادین حاکم بر رفتار کارگرم ماده در محدوده دما، کرنش و سرعت کرنش مورد تحقیق به صورت زیر پیشنهاد شد:

 $Z = \dot{\varepsilon} \exp\left(\frac{394.6258}{RT}\right) = 3.50512 \times 10^{15} [\sinh(0.015797 \,\alpha)]^{3.7781}$

تشکر و قدردانی: نویسندگان این مورد را بیان نکردند. تاییدیه اخلاقی: نویسندگان این مورد را بیان نکردند.

تعارض منافع: در فرآیند انجام و گزارش، بی طرفی رعایت شده است. سهم نویسندگان: زهرا سنگری مطلق (نویسنده اول)، نگارنده مقاله/روش شناس/پژوه شگر اصلی/تحلیلگر آماری/نگارنده بحث (۳۵ درصد)، زهرا دین محمدی (نویسنده دوم)، پژوه شگر فرعی (۱۰ درصد)، مهناز اسدبیگی (نویسنده سوم)، پژوه شگر فرعی (۱۰ درصد)، امیر مومنی (نویسنده چهارم)، نگارنده بحث /روش شناس/ تحلیلگر آماری (۳۰ درصد)، امید بیات (نویسنده چهارم)، نگارنده بحث /روش شناس (۱۵ درصد).

منابع مالی: نویسندگان این مورد را بیان نکردند.

Modares Mechanical Engineering

17- Zhou L, Yang L, Peng Y, Fei L and Zhu X. Comparative study on constitutive models to predict flow stress of Fe-Cr-Ni preform reinforced Al-Si-Cu-Ni-Mg composite. Journal of Wuhan University of Technology-Mater. Sci. Ed 2017; 32: 666-676.

18- Huang H. Q, Di H. S, Yan N, Zhang J. C, Deng Y. G, Misra R. D. and Li J. P. Hot deformation behavior and processing maps of a high Al-low Si transformationinduced plasticity steel: microstructural evolution and flow stress behavior. Acta Metallurgica Sinica 2018; 31: 503-514.

19- Lai L, Zhang K, Ma M, Li X, Li Y, Shi G and Yuan J. Hot deformation behavior of AZ40 magnesium alloy at elevated temperatures. Journal of Wuhan University of Technology-Mater. Sci, Ed 201; 32: 1470-5.

20- Liu W, Zhao H, Li D, Zhang Z, Huang G and Liu Q. Hot deformation behavior of AA7085 aluminum alloy during isothermal compression at elevated temperature. Materials Science and Engineering: A 2014; 596: 176-182.

21- Sadeghi M, Hadi M, Karimi H, Bayat O. Determination of critical pressure and impending pressure for manganese evaporation during the induction melting process of manganese-nickel alloys. Founding Research Journal 2019; 3(2): 67-74.

22- Lin Y. C, Chen X. A critical review of experimental results and constitutive descriptions for metals and alloys in hot working. Materials and design 2011; 32 (4): 1733-1759.

23- Verlinden B, Driver J, Samajdar I, Doherty R. Thermo-mechanical processing of metallic materials. Amsterdam; Boston: Pergamon/Elsevier Science 2007 June, 1st Edition, 11; 560.

24- Abbasi S.M, Momeni A, Lin Y. C, Jafarian H. R. Dynamic softening mechanism in Ti-13V-11Cr-3Al beta Ti alloy during hot compressive deformation. Material Science and Engineering. A 2016; 665: 154-160.

25- Liao C, Wu H, Wu Ch, Zhu F, Lee Sh. Hot deformation behavior and flow stress modeling of annealed AZ61 Mg alloys. Progress in Natural Science: Materials International 2014; 24 (3): 253-265.

26- Doherty R. D, Hughes D. A, Humphreys F. J, Jonas J. J, Juul Jensen D, Kassner M. E. Current issues in recrystallization: a review. Material Science and Engineering 1998; 1 (2): 219-274.

27- Gokcen N. A. The Mn-Ni (manganese-nickel) system. Journal of phase equilibria 1991; 12: 313-321. 28- Kuey R, Driver J. H. Microtexture tracking of subboundary evolution during hot deformation of aluminium. Materials Characterization 2011; 62 (12): 1222-1227.

29- Kim S. I, Yoo Y. C. Continuous dynamic recrystallization of AISI 430 ferritic stainless steel. Metals and Materials International 2002; 8: 7-13.

30- Sellars C.M., McTegart W. J. On the mechanism of hot deformation, Acta Metallurgical 1966; 14(9): 1136-1138.

31- Richardson G. J, Hawkins D.N, Sellars C.M. Worked examples in metalworking. The Institute of Metals, London, 1985.

1- Laux B, Rösler J. Mechanical Properties of New Ni-Mn-Based Braze Alloys for the Fast Epitaxial Braze Repair of Single-Crystalline Ni-Base Superalloys. In Advanced Materials Research 2011; 278: 479-484.

2- Ares A. E, Rebak R ·B, Biezma M ·V, Méndez C. M. Corrosion of nonferrous metals and their alloys, Advances in Materials Science and Engineering 2018 May.

3- Holleman A. F, Wiberg E. Lehrbuch der anorganischen chemie. Berlin. De Gruyter 1985.

4- Rhu J. C, Kim S. S, Jung Y. G, Han S. Z and Kim C. J . Tensile Strength of thermomecanically processed Cu-9Ni-6Sn alloys. Metallurgical and Materials Transactions A. 1999, 30; 2649–2657.

5- Cantor B, Oreilly K. Solidification and Casting. Institute of Physics, CRC Press 2002; 442.

6- Wang N, Wei B. Rapid solidification of undercooled cu-ge peritectic alloy. Acta mater 2000; 48 (11): 1931-1938.

7- Humphreys F. J and Hatherly M. Recrystallization and related annealing phenomena, Second edition, Elsevier 2004.

8- Momeni A, Dehghani K. Prediction of dynamic recrystallization kinetics and grain size in 410 martensitic stainless steel during hot deformation. Metals and Materials international 2010; 16: 843-849.

9- Ebrahimi G. R, Momeni A, Kazemi Sh, Alinejad H. Flow curves, dynamic recrystallization and precipitation in a medium carbon low alloy steel. Vacuum 2017; 142: 135-145.

10- Zhang H, Jin N. P, Chem J. H. Hot deformation behavior of Al-Zn-Mg-Cu-Zr aluminum alloys during compression at elevated temperature. Transactions of Nonferrous Metals Society of China 2011; 21 (3): 437-442.

11- Tahreen N, Zhang D. F, Pan F. S, Jiang X. Q, Li D. Y and Chen D. L. Hot Deformation and Processing Map in an Mg-Zn-Mn-Y Alloy. Magnesium Technology 2016, 183-186.

12- Sellars C. M. Microstructure modeling in hot deformation. Thermo-Mechanical Processing in Theory, Modelling & Practice [TMP] exp 2 1997, 35-51. 13- Bäcke L. Modeling the microstructural evolution during hot deformation of microalloyed steels. School of Industrial Engineering and Management, PhD dissertation, KTH, Stockholm, 2009 Doctoral thesis.

14- Shi B, Luo T. J, Wang J, Yang Y. Hot compression behavior and deformation microstructure of Mg-6Zn-1Al-0.3Mn magnesium alloy. Transactions of Nonferrous Metals Society of China 2013 September, 23 (9); 2560-2567.

15- Ansari N, Tran B, Poole W, Singh S, Krishnaswamy H, Jaina J. High temperature deformation behavior of Mg-5wt.%Y binary alloy: Constitutive analysis and processing maps Materials Science and Engineering: A 2020; 777.

16- Lin Y. C, Chen M. s, Zhong J. Prediction of 42CrMo steel flow stress at high temperature and strain rate, Author links open overlay panel, Mechanics Research Communications 2008; 35: 142-150.